

de, gammeldags tænkende, anmelder have følt sig noget besveget, for han mener nu engang, at beskrivelse og evaluering er to vidt forskellige aktiviteter. Den sidste forudsætter en værdimæssig målestok og en vilje til at dømme derudfra.

Mogens N. Pedersen
Odense Universitet

Bernt Hagtvet (red.), *Politikk mellom økonomi og kultur. Stein Rokkan som politisk sosiolog og forskningsinspirator*, Oslo: Ad Notam Gyldendal, 1992, 458 s.

Denne store antologi rummer 26 større eller mindre artikler med tilknytning til Stein Rokkan. Stein Rokkan døde i 1979, men hans skrifter er stadig aktuelle. Ja, nogle af dem er mere aktuelle end nogensinde i disse tider med et ændret Europakort og nye nationalstater, med nationalisme og regionalisme. Rokkans model for den europæiske udvikling er aktuel i den forstand, at den, som redaktøren bemærker i indledningen, formelig råber på at blive revideret i lyset af demokratiseringen af Øst- og Centraleuropa. Derfor er det fuldt berettiget, at tre af bidragyderne: Peter Flora, Charles Tilly og Arne Kommisrud, gennemgår og diskuterer Rokkans model. Floras store artikel er en udvidet og norsksproget version af hans 1981-artikel i *Kölner Zeitschrift für Soziologie* og dermed oplagt lærebogsstof for den, der vil sætte sig ind i Rokkans yderst komplicerede historisk-geografiske model. Selv arbejdede Rokkan med sin model i næsten to årtier og efterlod en række versioner af den, idet han søgte at integrere tankegange der i mellemtiden var fremkommet (som for eksempel Hirschmanns *Voice, Exit og Loyalty* i 1970), hvilket gør hans eget værk næsten uoverskueligt. Bernt Hagtved kalder det en "katedral af søyler, teoretiske ut-spring og tilhuggede bueganger" (s. 38) i sin indledende biografiske artikel. Flere af de artikler der følger efter Floras, rummer interessante konstruktive og kritiske punkter vedrørende Europamodellen. Galtung omtaler den begrænsning, der ligger i, at Rokkans udviklingsmodel ender med nationalstaten, og at den ikke beskæftiger sig med forholdet mellem den europæiske og den tredje verden. Allardt publicerer en artikel om etniske minoriteter i Europa, han burde have beriget os med allerede for ti år siden. Ulf Himmelstrand ser på Rokkans påvirkning fra Talcott Parsons, hvis funktionelle dimensioner Himmelstrand kalder et "forsøg på at unngå å møte Marx" (s. 183). Charles Tilly fokuserer skarpt på Rokkan-modellens svagheder ud fra dens egne intentioner: før 1830 eksisterer der faktisk ikke noget "Belgien", før 1870 ikke noget "Italien", og til gengæld eksisterede "Burgund" på dette tidspunkt ikke længere. Man kan derfor ikke operere med sådanne enheder i et og samme Europakort. Hertil kommer at man i høj grad kan sætte spørgsmålstegn ved, om de herskende klasser virkelig havde som "mål" at opbygge deres respektive nationalstater, eller om disse ikke snarere var "tilfældige biprodukter av

anstrengelser, som ble gjort for å nå andre mål” (s. 204). Arne Kommisrud gentager s. 226-27 de samme Rokkan-passager som Peter Flora s. 106-107, men derefter går han heldigvis i en anden retning, nemlig til en frugtbar sammenligning af Rokkans analysestrategi med Perry Andersons, Immanuel Wallersteins og Barrington Moore Jr.

Ud over de artikler der behandler Rokkans europæiske model som helhed, rummer antologien tre artikler, af Stein Ugelvik Larsen, Jostein Ryssevick, og Tor Bjørklund, der specielt konfronterer Rokkans center-periferi model med den historiske udvikling i Norge. Det er bestemt ikke på alle punkter, udviklingen følger modellen. Men værdien af at have en underliggende model til at styre sin forskningsstrategi og forholde sine resultater til træder klart frem i disse artikler, og man kunne ønske at et lignende teoretisk samlingspunkt fandtes for Danmarks vedkommende.

Et tredje sæt af artikler kaster lys over tilblivelsen af norsk samfundsforskning i efterkrigsårene. Det begynder allerede i Bernt Hagtvæds spidsartikel, men når så til fuld udblæsning i Fredrik W. Thues fyldige artikel om Arne Næss-kredsen og Oslo-versionen af den logiske empirisme. Som det vil være nogle bekendt, begyndte Stein Rokkan sin videnskabelige karriere som filosof. De som har kendt ham senere (som undertegnede) kunne blive slået af hans universelle og encyklopædiske viden om alt fra europæisk idéhistorie og 1500-årenes magtkampe til regressionsanalyse og computerteknik. Det er fascinerende i denne antologi at følge de dybereliggende ræsonnementer, der har ligget til grund for Stein Rokkans faglige udvikling. Fredrik Thues artikel suppleres længere henne i antologien gennem kortere artikler af Thorstein Hjellum og Sten Sparre Nilson, og tilsammen tegner de et billede af en stærkere og mere bevidst empirisk-adfærdsvidenskabelig revolution i Oslo i begyndelsen af 1950'erne, end man finder det ret mange andre steder. Rokkan engagerede sig dybt i denne udvikling, og den karakteristiske åbenhed over for nye tankegange, som prægede hele hans værk og alle diskussioner, han deltog i, skriver sig åbenbart ikke bare fra hans elskværdige gemyt, men også fra en gennemtænkt videnskabelig position.

Ole Borre
Institut for Statskundskab

Heine Andersen (red.), *Sociologi - en grundbog til et fag*, København: Hans Reitzels Forlag A/S, 1992, 324 s.

När man som lärare i sociologi läser en “grundbog” som den här föreliggande, gör man så i perspektivet: fungerar den som kursbok för nya studenter i ämnet sociologi; har den pedagogiskt värde; vad krävs av läraren som leder kursen? Utifrån detta perspektiv har jag både ros och ris att ge till den av Heine Andersen redigerade textboken *Sociologi - en grundbog til et fag*.